

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין טו, ב (ג) [מס' שמחות פ"ב, א] [בערוך ערך עמד גורם ומטב, ד] [לעיל כא:]; (א) [לעיל טו, ב"ב צג:]; (ו) גיטין מ, א [לעיל טו, א]; (ח) [מלחמה לזכר רשות הרבים מפקיט מביט לבית שרי, מ"ח, ט] [פ"י מוס' לעיל ע"י ד"ה מודה,]

תורה אור השלם

1. הנהג' מוטלש'ך טלטלה גבר ונעטר עטתו.

ישיעה כב ז

גליון הש"ס

תוס' ד"ה והוא וכו' לא קאי אתרומה. ע"י עירובין דף נט ע"א מוס' ד"ה אפילו עבד:

הגהות הב"ח

(א) גמ' כפר קטן יידון כמבוי מ"י: (ב) שם נגודי מנגדין כ"ל וזבית ממי נמחק: (ג) תוס' ד"ה כפר קטן יידון כמבוי וטעמא: (ד) ד"ה אלו כי בדפסק המדיר מן ראיהו קצוה לה:

מוסף רש"י

בית הפרס. הוא שדה שמתרס בה קבר דמתן (אבלות פ"ח מ"א) פירוש: אל הקבר הכי וכו' עושה בית הפרס מלך מענה מלה אלה, וגזר רבנן שמה כמתה מתרסה אל העצמות ופירמין חלוצי המענה ויש חלון עטס כשעורה ויעברו ויפיקו, ועטס כשעורה מומחה כמעט ונעטס דהיינו היסט (פסחים צב: וכו"ז ב"ב ברכות יט) ואוקימן רבנן כל כניעות הקבר מלה אלה כספק טומאה (נדה ו:). וע"י קטון כהנא: בית הפרס, מלך מענה מלה אלה של מלה אלה (מ"ק ה): אלו: לשון דבר שצור ופוחלע על שם שפסוקים בתולדות נישואין. דרוב רוב נשים שנעטס שנישאת לנעל, בתולות קן (רשב"ם ב"ב צב:).

תוספות ר"ד

ת"ש המגרש את אשתו לא נחשב בשכונתה. פי' לפי שמכרת ברמיוותו ובקריעותו ושמא יבואו לידי עבירה. ואם היה כחן לא תדור עמו כמבוי. פי' שמא יבוא עליה וכהן אסור בגרושה [אם היה כפר קטן] זה היה מעשה ואמרו כפר קטן נידון בשכונה: איבע"י להו מי נדחה בפני מי ת"ש דרתיא היא נדחת מפני והוא אינו נדחה מפניה. ואם היתה חצר שלה נדחת מפניה איבע"י להו היתה חצר של שניה מהו. ת"ש היא נדחת מפניה דטלטלא דגברא קשה מדאיתתא: ת"ד לזה מנהג בנכסי אביה. פי' שחיתו חתונה שתי בריה נכסי מלוג ובהן שגירש את אשתו מיירי ה"ו אינה נפרעת א"י של. ע"י אלה. ולא ע"י עצמה שלא יתקברו בדבריהם. א"י ששת כי ר"פ לקמן לא מודקדין להו. ד"פ אמר שמותי משמתין להו

האשה שנתארמלה

ואם היה כהן. אפילו לא ניסת: לא תדור עמו **במבוי**. שמה יצא עליה וכהן אסור בגרושה אבל ישראל כל זמן שלא ניסת תדור בשכונתו: **ואמר רב גרס**. ומהאי קרא שמעינן לה: **לוא הימנה**. בהיותה תחתיו: **בנכסי אביה**. שהיו שגירש את אשתו קא מיירי: **אינה נפרעת**. הימנו ע"י עצמה שלא יקברו **בדברים: צאלנ רבתי**. מסכתא היא וקורין אותה שמחות. וזו היא משנה ראשונה שלה הגוסס הרי הוא כחי לכל דבריו: **ארום וארוספו**. כהן היה: **והאמר רב נחמן סנה צאלנ רבתי**. דמן האירוסין נפרעת על ידי עצמה: **דגייסי כהדדי**. מכירין זה את זה ברמזות וקריעות. בלע"ז פרויז"ץ: **בתנאי' זה כספ יוד של אצל**. ומקיימין השטר על פיו אע"פ שמת אציו צדוד זה קטן: **שיאלם צהינומא**. והוא סימן שניסת בתולה וכתובתה מאלים כדלמרינן צירש פירקין: **יולא מביט הספר**. כשהיינו למדין מינוקות צבית רבן. וזכולה מפרש טעמא בגמרא: **אלל אין נאמנין כו'**. דלפוקי ממונה הוא ובעינן עדות מעלייתא. וכתובה היינו טעמא דרוב נשים בתולות נישאות: **טעמד ומספר**. מקום הוי לו כאלן להספד מתיו כשמולינן צבית קצרות שלו ולעשות שם מעמדות ומושבות

שהיו עושין שצעה למת: **רבי יוחנן בן זרוקא אומר נאמנים** לא גרסינן ליה צמתין אלא צהרייתא [ע"ז] ולא אדרכ מועמד ומספד קאי: **גמ' דשינה צביה**. ונמן עיינו שטרותו צכת יד אציו: **קיום שטרות מדרבנן**. דמדלורייתא לא בעינן קיום דלמר ר"ל (לעיל דף יח:). **עלים החמומים על השטר נעשה כמי שנחקרה עדותן צב"ד: הימנוהו רבנן דדרבנן**. דצבר שהוא מדכריהם האמינו ואין זה עוקר דבר מן הסוהר הס אמרו והס אמרו הס הנריכו קיום העדות והס הכשירו צו את אלו: **גלוי מנאף צעלמא הוא**. כלומר איך הדבר נעשה עדות אלא לפרסם שאלה הדין לאור בלא גמגום אפוטרופוס

עמנו על הגורן והמקום הזה בית הפרס ועד כאן היינו באין בשבת אבל אין אדם נאמן לומר דרך היה לפלוני במקום הזה מעמד וּמספד היה לפלוני במקום הזה: **גמ' אמר רב הונא בריה דרב יהושע** והוא שיש גדול עמו וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גביה אבל רבו לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו לא ואי אשמעינן רבתי אביו דשכיח גביה ורבו דאית ליה אימתיה אבל אחיו דלית ליה לא הא ולא הא אימא לא קמ"ל כיון דקיום שטרות מדרבנן הימנוהו רבנן בדרבנן: **יזכור הייתי בפלוגית שיצאה בהינומא וראשה פרוע: מאי טעמא** כיוון דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא: **ישוהיה איש פלוני יוצא מבית הספר לטבול לאכול בתרומה: ודלמא עבד כהן הוא מסייע ליה לר' יהושע בן לוי דאמר ר' יהושע בן לוי אסור לאדם שילמד את עבדו תורה ולא והתניא** יולא הימנו רבו או שעשאו רבו אפוטרופוס

דבין וקשה לרבינו יתכן דכפ' נושאין על האנוסה (יבמות דף נט: ושם) מפרש הש"ס הא דאין חולקין תרומה לעבד משום דלמא אמי לאסוקיה ליוחסין מה כריך להאי טעמא הוה ליה למימר דאין חולקין אפי' אין מעלין שמה ישאל גס אחר שיתחרר כדפריך הכא הש"ס וכן מפרש התם הש"ס דאין חולקין לאשה צלה צעלה משום גרושה ומאי טעמא נמי דמאן דלמר חולקין וי"ל דלא שכיחא כולי האי שישאל תרומה אחר שיתחרר לא צמורת עבד ולא צמורת כהן כי ירא פן יצדקוהו ויפצור שהוא עבד ויזילו עליו קול עזבות ולא חיישינן נמי פן ימכרנו רבו לישאל וישאל תרומה שהרי מונוותיו על רבו ואין אדם מונוא ולא לו וכולי האי לא חיישינן שמי יאמר לו רבו ישראל צלי מעשה ידיך צמונוותיך:

פרק שני כתובות

ואם היה כהן לא תדור עמו במבוי (י). דכיון דפנויה היא קיל ליה אצל אס נישאת אין כריך להחמיק אלא כרי שטונה דהיינו ג' צמים כדלמרינן צסוף פרק קמא דע"ז (דף כא). דכיון דנישאת צמירא ליה אפי' וטעמא לפי שאין בני אדם מאזין שם ורגיל יותר לצא אצלה ודווקא כפר קטן אצל כפר צינוני לא: **רב הונא אמר** נגודי מנגדינן אהו. נראה לר"ת דלרצ הונא נמי משמתינן וגם מנגדין שכל אחד מממיר מצדדיו ואס אומר דנגדינן ליה צלא שמתא הוה מיקל טפי כדלמרינן צמועד קטן (דף יז). וצפרק מקום שנהגו (פסחים צב:).

צמענדא כי מחייד לורצא מרבנן מימנו אנגידא ולא מימנו אשמתא: **אצל נאמנין אהעיד בגודלן מה שראו בקושנן**. משמע דמקיל לא מהימן אפילו דרבנן דאסוקי לה בגמרא צמירומה דרבנן וקשה לרבי"א דלמר צפ"ק דפסחים (דף ד: ושם) דנאמנים על צדיק חמך אפי' נשים ועצדים וקטנים ופרץ מידי משאש אית צהו וטעמי הוילל וצדיק חמך דרבנן הימנוהו רבנן דרבנן וי"ל דהתם היינו טעמא משום דצדיק חמך הוא צידו לכן נאמן אפילו קטן דרבנן אצל קשה דהיכא צידו אפי' דלאורייתא אשה מהימנא דצפרק המדיר (לקמן דף עב. ושם) חנן (י) וקולה לה חלה וצניקור מעשים צכל יוס שאנו סומכין עליהן וי"ל דצירושלמי מפרש דצדיק חמך הוא טורח ונשים עצלניות הן ולהכי אי לאו דצדיק חמך דרבנן לא הוו מהימני:

והוא שיש גדול עמו. ר"ל קאי אחרומה דצמירומה סגי צא' כיון דאין מעלין מצמירומה דרבנן ליוחסין ולהכי מוקי לה צמירומה דרבנן דצמירומה דלאורייתא כיון דסבר מנא דידן דמעלין מנמה ליוחסין כדלמרינן לקמן אינו נאמן אפי' יש גדול עמו הלכך צמירומה סגי צאיהו לחודה וכל היכא דבעינן תרי מדרבנן סגי צאיהו ואחר: **כ"ה שטרות דרבנן**. מימא כיון דמדלאורייתא אפילו אין עדים שיכירו צמיתת העדים השטר כשר א"כ כל אדם שירצה זייף ויכתוב ויחמוס מה שירצה ויגצה ממנו מודה שכתבו וטוען שהוא פרוע וקסבר האי מנא דמודה צשטר שכתבו לריך לקיימו והאי קיום הוי ודאי מדרבנן לא נמי כגון שנתקיים משדה אחת או משתי שדות ויולא מתחת ידי עצמו דלמר לעיל (דף ב:). דחיישינן שמה זייף ומייה צריש גיטין (דף ג: ושם) מוכח דלפילו היכא דאין מכירין הצמיתת כלל הוי מדלאורייתא כמי שנחקרה עדותו צב"ד:

ודלמא עבד כהן הוה. פי' ועכשיו נשתחרר וטולל שלא ימכרוהו וימכרוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו העדות והם הכשירו בו אלו ודוקא באלו שהיו רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דלילמא לא קום ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר או אין ראיתי הקטן עדות דה שאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה גונע בעדותו שאין מגיע לקרובי שום הנאה והפסד אלא למלוה וללוה מגיעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או שהיו שניהם קרובים וי"ז אין נאמן להעיד על חתימתו שאין חייבים ממך פ"פ קרובים. ואע"ז דקיום שטרות דרבנן ראית קטן הוא וההשירו בהן חבמים. אבל לא עדות קרובים: **זכור הייתי זכר**. מ"ט כ"ט דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אצ"ג דבמיד דממונא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלע הורב. וה"ה דבעינן שום הכא והוא שיש גדול עמו שפיר

עין משפט ונר מצוה

קידא א ב ג מ"י פ"כ"א מהל' חסידור ציאה הלכה כו סמג לזיון קמ טו"ע"ה א"ה"ע סימן ו ספיק' ז וסימן קיט ספיק' יא:

קיד' ד מ"י שם טו"ע"ע שם ס' קיט ס"ח: קב ה ו מ"י שם טו"ע"ע שם ספיק' ט:

קבא ז ח מ"י שם טו"ע"ע ס' קיט ס"ח: קבב ט י מ"י פ"ו מהל' עדות הלכ' א ופ"ד

הלכה ג סמג לזיון רטו טו"ע"ע ח"מ ס' לה ספיק' ד ו וס' מ ספ"י ח וצבר אלפס עד צימנות פ"ג דף יא ע"ז:

קבג כ מ"י פ"ו מהל' אשות הלכה כה סמג עשין מת טו"ע"ע א"ה"ע ס' טו ספיק' טו:

קבד ל מ"י פ"כ מהל' חסידור ציאה הלכ' טו טו"ע"ע שם ס' ג' ספיק' ה: קבה מ מ"י פ"ח מהל' עדות הלכה יח טו"ע"ע י"ד ס' רסו ספיק' ע"א:

קבו נ מ"י שם הלכה יח טו"ע"ע שם ספיק' ע:

לעזי רש"י

פרויז"ץ [פרובינצין]. מכיר קרוב.

תוספות ר"ד (המשך)

שמתו בעוד זה קטן. שנמצא שמעיד עכשיו כשהוא גדול על ראיתו קטנותו נאמן הוא משום דקיום שטרות דרבנן. זכור אני באשתי פי' שיצאת בהינומא וראשה פרוע פי' והוא סימן שנשאת בתולה וכתובתה מאלים כדלמרינן בריש פירקין. ושהיה איש פ' ויצא מבית הספר לטבול לתרומתו ושהיה חולק עמנו אבל זה כתב חבירי מודו בית הפרס אבל אינו נאמן לומר דרך היה לאיש פלוני במקום הזה טעמד ומספר ה"י לפלוני במקום הזה. פי' דאפוקי ממונא הוא ובע"י עדות מעלייתא והיינו טעמא דכתובה דרוב נשים בתולות נישאות: אמר ר"ה ברי' דר"י והוא שיש גדול עמו. פי' דשני עדים צריך להעיד על חתימתו שיהיה כדלמא דלעיל דע"כ לא פליגי רבנן עלי' דר' אלא ב"א"ה לו חבירי אבל זה כתב חבירי מודו רבנן דבעינן שנים עדים על כל חתימת החתימה והכא אמר ר"ה דוקא ראית קטן א' הכשירו ולא ראית שני קטנים שהיו שניהם מעידין בגודלן על מה שראו בקוטנן אין נאמנים אלא בע"י שיהא א' גדול מעיד על ראיתו קטנותו. וצריכא דאי אשמעינן אביו משום דשכיח גבי' פי' ונתון עינו בקטנותו מכחב די אביו אבל רבו אימא לא ואי אשמעינן רבו משום דאית ליה אימתיה דרביה אבל אביו אימא לא ואי אשמעינן רבתי אביו משום דשכיח גבי' ורבו משום דא"ל אימתיה אבל אחיו דלא הא ולא הא אימא לא קמ"ל. כיון דקיום שטרות דרבנן. פי' דמלאורייתא לא בעי קיום דאר"ל עדים החתומים ע"ה נעשה כמי שנחקרה עדותן כב"ד הימנוהו רבנן בדרבנן

פי' דברר שהוא מדכריהם האמינוהו. ואין זה עוקר דבר מן התורה אלא הם אמרו והם אמרו. הם הצריכו העדות והם הכשירו בו אלו ודוקא באלו שהיו רגיל בהן הוא נאמן אבל על כתב נכרים אינו נאמן להעיד על ראיות קטנותו דלילמא לא קום ליה שפיר ואפילו אמר אני ראיתי כשחתם בשטר או אין ראיתי הקטן עדות דה שאמר כי אני מכיר בחתימתו ודוקא הקרוב מעיד על חתימת הקרוב ואין זה גונע בעדותו שאין מגיע לקרובי שום הנאה והפסד אלא למלוה וללוה מגיעים. אבל אם היו העדים קרובים למלוה או שהיו שניהם קרובים וי"ז אין נאמן להעיד על חתימתו שאין חייבים ממך פ"פ קרובים. ואע"ז דקיום שטרות דרבנן ראית קטן הוא וההשירו בהן חבמים. אבל לא עדות קרובים: **זכור הייתי זכר**. מ"ט כ"ט דרוב נשים בתולות נישאות גלוי מלחא בעלמא הוא לברר הדבר. פי' אצ"ג דבמיד דממונא לאו מהימן דלאו עליה בלחוד סמכי אלע הורב. וה"ה דבעינן שום הכא והוא שיש גדול עמו שפיר